

Envirorezort aktualizoval zoznam vyňatých elektrozariadení

Ústretovo k výrobcam aj k spotrebiteľom

Začiatkom apríla rezort životného prostredia aktualizoval zoznam vyňatých elektrozariadení a vydal pomôcku pre výrobcov. Aké novinky to prináša do praxe?

Pri mnohých vyňatých elektrozariadeniach je dôležité, aby si povinnosti v zbere a recyklácii plnili výrobcovia, pôvodcovia aj držiteľia elektroodpadu z nich.

Podľa platného zákona o odpadoch sú výrobcovia zodpovední za výrobky, aj keď „doslúžia“, čiže keď sa stanú odpadom. V rámci rozšírenej zodpovednosti musia výrobcovia zabezpečiť a financovať aj náklady na environmentálne vhodnú likvidáciu a najmä zhodnotenie určených druhov odpadov. Plniť príslušné nariadenia litery zákona môžu sami alebo prostredníctvom tzv. organizácií zodpovednosti výrobcov (OZV). K určeným odpadovým komoditám patrí aj odpad z elektrozariadení.

Napriek faktu, že systém nakladania s elektroodpadom sa na Slovensku dobre rozbehol a dokonca fungoval aj pred vznikom uvedeného zákona, **nová pomôcka pre výrobcov elektrozariadení, ktorú pred niekoľkými dňami vydalo Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR), vyvoláva diskusie. Prečo?** O tom hovoríme v nasledujúcom rozhovore s **Petrom Valentom – riaditeľom ENVIDOMU – Združenia výrobcov elektrospotrebičov pre recykláciu**, ktoré ako OZV rieši povinnosti výrobcov elektrozariadení.

Od začiatku tohto roka vstúpila do platnosti nová kategorizácia elektrozariadení, ktorá implementuje obsah príslušnej európskej smernice. Jej cieľom je zjednotiť systém pri zaraďovaní elektrospotrebičov do odpadu. O aké zmeny ide?

Zásadná zmena je v tom, že počet kategórií elektrozariadení sa znížil z desať na šesť a tie, ktoré obsahujú látky nebezpečné pre životné prostredie, majú svoje „vlastné“ kategórie. Sú to najmä chladiace zariadenia, televízory s monitormi a svetelné zdroje. Tie sa musia sledovať samostatne práve z dôvodu ochrany životného prostredia. Zvyšné tri kategórie tvoria zariadenia, ktoré po novom rozlišujeme najmä podľa veľkosti. Ďalšou nemenej dôležitou zmenou je to, že od roku 2019 platí tzv. otvorený rozsah. To znamená, že výrobcovia musia plniť povinnosti pre všetky elektrické zariadenia, pokiaľ sa nevtýkajú tzv. výnimky z rozsahu. Tie sme na úrovni výrobcov, ako aj ministerstva, diskutovali takmer rok.

Na Slovensku v súčasnosti pôsobí jedenásť

Peter Valent

je dôležité správne stanoviť aj zoznam výrobkov vyňatých z pôsobnosti rozšírenej zodpovednosti výrobcov?

Predovšetkým ide o to, aby sa s cieľom čo najúčinnejšej ochrany životného prostredia a s ohľadom na charakter používania elektrozariadení jasne rozlíšilo, pri ktorých výrobkoch je vhodnejšie, aby za nakladanie s odpadom z nich zodpovedal len výrobca v rámci tzv. rozšírenej zodpovednosti výrobcov a pri ktorých najmä

OZV, ktoré pre svojich členov zabezpečujú plnenie ich povinností súvisiacich s nakladaním s elektroodpadom. Môžete aj pre laika vysvetliť, ako celý systém v praxi funguje a prečo

Počet kategórií elektrozariadení sa znížil z desať na šesť. Ak obsahujú látky nebezpečné pre životné prostredie, majú „vlastné“ kategórie.

ich užívateľ, v súlade s povinnosťami pôvodcu odpadu vyplývajúceho z platnej legislatívy. Zodpovednosť výrobcu všetci poznáme zo zberu výrobkov na bežné domáce použitie – chladničky, práčky, vysávače, televízory, telefóny a podobne. Spotrebiteľ ich jednoducho môže odovzdať na zbernom dvore v obci alebo v predajni. Druhú skupinu tvoria zariadenia, kde charakter a riziká spojené s nakladaním s elektroodpadom neumožňujú ich užívateľom jednoducho ich odovzdať do zberu. Naopak, mnohé sa do zberu „bežného“ elektroodpadu ani dostať nesmú. Môžu to byť napríklad zariadenia, ktoré boli používané na skladovanie infekčných, toxických látok, alebo zariadenia, ako napríklad splitové klimatizácie, u ktorých je prvoradé zabezpečiť odborné odstránenie nebezpečných látok ešte počas ich demontáže. Sú to aj zariadenia, ktoré sú pevnou súčasťou budov a mnohé ďalšie.

Výsledkom mnohých diskusií a rokovaní súvisiacich s novou kategorizáciou elektroodpadu je tzv. Pomôcka pre výrobcov elektrozariadení, ktorú vydalo začiatkom apríla MŽP SR. Ide o zoznam výrobkov vyňatých z pôsobnosti rozšírenej zodpovednosti výrobcov. Ako sa zoznam tvoril?

Zoznam výnimiek vychádza už zo starších rozhodnutí ministerstva o ich vyňatí. Čiže nie je nový, len sa aktualizoval v súvislosti s novou kategorizáciou elektrozariadení. Výnimky sú definované aj v smernici 2012/19/EÚ o elektrických a elektronických zariadeniach a v zákone o odpadoch. MŽP SR v tomto procese aktívne spolupracovalo s viacerými OZV a následne s viacerými odbornými organizáciami výrobcov.

ENVIDOM spolupracoval najmä s Asociáciou priemyselných zväzov, Zväzom elektrotechnického priemyslu, so Slovenským zväzom pre chladiarenskú a klimatizačnú techniku, či so Zväzom výrobcov domácich spotrebičov APPLiA

a Zväzom automobilového priemyslu. Pri definovaní zoznamu sa posudzovalo množstvo faktorov. Medzi vyňaté elektrozariadenia sa tak zaradili napríklad výrobky, u ktorých z hľadiska ich kon-

štrukcie nie je možné jednoznačne určiť zodpovedného výrobcu, sú súčasťou väčších celkov alebo iných zariadení, na ktoré sa už rozšírená zodpovednosť výrobcov vzťahuje (napríklad sú súčasťou bežných domácich spotrebičov alebo

automobilov), ale aj zariadenia, ktoré sú potrebné na ochranu dôležitých záujmov, týkajúcich sa bezpečnosti Slovenska.

Prečo boli diskusie zložité?

Rozsah elektrozariadení je obrovský a výnimky v smernici a zákone nie sú pre všetky zariadenia jednoznačné, najmä nie z pohľadu výrobcov. Obrovské názorové rozdiely sú dokonca aj medzi jednotlivými krajinami EÚ. Najčastejšie je to pri tzv. veľkých pevných inštaláciách, veľkých priemyselných nariadeniach, elektrokomponentoch či iných súčiastiach budov, technológií alebo automobilov. Týka sa to aj elektrických káblov, plynových spotrebičov, textilu s elektrickými časťami a mnoho iných výrobkov.

Aké elektrozariadenia máte na mysli pod termínom veľké pevné inštalácie?

Dobrá otázka a príklad. Veľké pevné inštalácie detailnejšie definuje smernica EÚ. Vieme čo je inštalácia, vieme čo je pevná, ale pod pojmom „veľká“ si každý môže predstaviť niečo iné. Preto vznikla pomôcka pre výrobcov. Definície výnimiek sme doplnili o jasne stanovené a merateľné parametre, na základe ktorých ich môžeme rozlíšiť. Napríklad pri veľkých nariadeniach sme na odlišenie doplnili hmotnosť a pri klimatizačných zariadeniach (nie mobilných) obsah nebezpečných plynov. Medzi výnimky patria aj slnečné kolektory, eskalátory, dopravníkové pásy a mnoho iných zariadení. Pri klimatizáciách či tepelných čerpadlách je tiež veľmi dôležité, aby sa odborne demontovali tak, aby z nich chladivá neunikali do okolia. A to ešte pred ich samotnou prepravou na recykliáciu.

Keďže nový zoznam je ústretový k občanom, prináša rast povinností alebo zvýšenie nákladov pre výrobcov?

Nie. Absolútna väčšina výrobkov v zozname, teda vyňatých zariadení spod tzv. rozšírenej zodpovednosti výrobcov, nie sú bežnými elektrozariadeniami. Skutočnosť, že sa zoznam po nedávnej aktualizácii ani zásadne nemenil, nemá pre bežných občanov, ani výrobcov, zásadný dopad. Výrobky vyňaté zo zoznamu sa nebudú vykazovať medzi elektrozariadeniami uvedenými na trh, a teda výrobcovia za ne

nesmú vyberať recyklačné poplatky, ako to poznáme z tzv. domácich spotrebičov.

Hmotnosť týchto výrobkov uvedených na trh sa nezapočítava ani do množstva, z ktorého sa vychádza pri výpočte cieľov zberu na elektroodpad stanovených Európskou úniou pre Slovensko a do výpočtu zberového podielu pre výrobcov stanovených Ministerstvom životného prostredia SR.

Absolútna väčšina odpadu z týchto výrobkov sa v zbere komunálneho elektroodpadu nesmie a ani nebude vyskytovať vôbec, napríklad priemyselné stroje. Alebo sa od iných zložiek komunálneho odpadu nedá odlišiť – napríklad textilné výrobky s osvetlením (čiapka s LED lampou) ľudia skôr odovzdajú do zberu textilu alebo ju nosia ďalej, aj keď LEDka nefunguje.

Keďže zoznam zohľadňuje pripomienky výrobcov, je ústretový k občanom, prečo sa okolo neho v odborných kruhoch čoraz hlasnejšie diskutuje?

V odborných kruhoch ani nie. Postoj výrobcov bol od začiatku jasný, vecný, reálny. Iný názor mali niektoré OZV, ale skôr z ekonomického, ako odborného alebo environmentálneho pohľadu. Vydanie

zoznamu v tejto podobe prispeje k vytvoreniu systému s reálnym prínosom pre ochranu životného prostredia. Tak, aby sa recyklačné poplatky vyberali predovšetkým za elektrozariadenia, ktorých sa spotrebiteľia naozaj bežne zbavujú. A hlavne, vydanie zoznamu zároveň vytvára priestor na to, aby si svoje zákonné povinnosti dôsledne plnili nielen výrobcovia, ale aj pôvodcovia a držiteľia takýchto zariadení.

Čo odporúčate dotknutým osobám v tejto oblasti?

Zverejnený zoznam vyňatých zariadení z tzv. zodpovednosti výrobcov nie je nemenný. Treba ho sledovať či už individuálne alebo prostredníctvom svojich OZV. Bude sa minimálne v ročných intervaloch prehodnocovať aj na základe poznatkov praxe, keď sa tieto výrobky stanú odpadom. Výrobcovia si preto musia byť vedomí svojej spoluzodpovednosti za ochranu životného prostredia. Mali by svojich zákazníkov informovať o ich povinnostiach pôvodcu alebo držiteľa odpadu vyplývajúcich z legislatívy, o obsahu nebezpečných látok a ich spoluzodpovednosti za environmentálne nakladanie s elektroodpadom. ■

